

Welkom, Wat fijn dat jullie komen kijken naar de opbrengsten van onze creatieve omzwervingen van het laatste jaar. En we willen alle twee ook best nog even vertellen over dat Spannende avontuur in de verbeelding. Hoewel, we zijn natuurlijk maar mannen die na hun pensioen een beetje willen spelen. Aan kinderen die opgaan in hun spel besteden we in de regel niet zoveel aandacht. En dan ben ik ook nog aan de gang gegaan met het meest kinderlijke van alle materialen, een beetje kleien. Het heeft allemaal eigenlijk maar weinig belang. Het is nog helemaal geen Grote Kunst, hoewel.... belangrijke vernieuwende kunst juist de spontaniteit van het kinderlijke spel zoekt, en als een kleind kind in dialoog met die materie iets moois onthult, iets laat verschijnen dat eerder verborgen was (poiesis).

Maar ik ben opgegroeid met een ambivalente houding tegenover creativiteit. Kreatief was toen: macramé, werken met pitriet én een cursus pottenbakken. Het tv programma "Kreatief met kurk" heeft daar een hilarische satire van gemaakt. Mijn moeder zag het als vrijetijdsbesteding, amateuristisch, eigenlijk gepruts. Hoewel ze natuurlijk toch ook een zekere waardering én betaald kreeg als keramiekdocent van deze amateurs. Creativiteit stond toen tegenover kunstzinnigheid en ambachtelijk kunstenaarschap. Maar sinds die tijd is Creativiteit behoorlijk op het schild gehesen. Het is een van de stralende waardes in het project van zelfrealisatie waar we in neoliberale tijden voor staan. Op veel bucketlists staat wel een creatief project. Tot mijn schrik zag ik dat nog een keer scherp verwoord in de cultuurkritiek van Byung Chul Han.

Ik dacht dus, ik moet misschien wel iets ophelderen over creativiteit, nu we zo nadrukkelijk beweren dat we dat pad willen volgen in deze fase van het leven.

Van onze dochter Karijn kreeg ik al het boekje *On Creativity* van Bohm. Als briljant natuurkundige en wetenschapper vraagt hij zich af 'hoe kun je de creatieve impuls versterken om ontdekkingen in de wetenschap te doen. Je moet daarvoor de alledaagse routine en rationaliteit van je afwerpen. Alleen dan is er ruimte voor de creatieve impuls en ontdek je de schoonheid en de harmonie van de kosmische orde. Deze benadering voel ik wel in de alchemistische landschappen van Michiel.

Mijn creativiteit vind ik meer in het boekje "Over de aard en het nut van creativiteit" dat de Huizinga lezing van Pfeijffer bevat. Voor Pfeijffer staat *Spel* centraal en hij volgt daarin Huizinga. *Spel* heeft vier kenmerken: 1. de volledige vrijheid om te spelen, 2. zich volledig onttrekken aan de beslommingen van het dagelijks leven, en 3. het is volledig belangeloos, de handeling is eigenlijk volledig op zichzelf gericht. Om het anders te zeggen, is sta hier in mijn atelier maar een beetje te prutsen op mijzelf, ik trek me even niets aan van de werkelijkheid en het hoeft helemaal niet, van niemand. Het vierde kenmerk is dat in de speelruimte een eigen en volmaakte orde heerst. Het spel schept mijn orde. "Het verwezenlijkt, in de onvolmaakte wereld en het verwarde leven, een tijdelijke, beperkte volmaaktheid". Dat vind ik wel een mooi inzicht: mijn creatieve gepruts schept een eigen realiteit naast het verwarde leven. In die zin is creatief scheppen een prachtige troost. Pfeijffer voegt aan deze vier kenmerken van Huizinga nog de Verrassing als kenmerk toe. Je laten verrassen door wat je min of meer toevallig en door associatie in het creatieve proces tevoorschijn brengt. Die verrassing herken ik sterk. Ik probeer ook altijd ruimte te laten voor het toeval en wil me laten verrassen door wat verschijnt. Ik volg de viscositeit van de kleiplaten waar ik mee werk, soms verschijnen er mooie dingen, maar er zijn ook momenten dat de klei weerbarstig is. Hoewel ik wel steeds vaker kan vormen wat me bevalt, ik snap de klei misschien wel beter.

Pfeijffer geeft wel heel veel gewicht aan het nut van de creativiteit? Het moet een oplossing bieden voor de systeemcrisis door het kapitalisme. Door creativiteit zijn we in staat om een totaal nieuwe samenleving te scheppen, die het vastgelopen huidige systeem kan vervangen. Alleen creativiteit kan de wereld redden, aldus Pfeijffer....

Nou, ...denkt daar maar eens aan als u hier rondloopt om ons werk te bekijken. Van mij zijn er gevallen mannen en engelen die aan zelfoverschatting en overmoed herinneren en de bron zijn van kwaad en verleiding op aarde. Er is ook de "Engel van de geschiedenis" die een aaneenschakeling van

catastrofes ziet en van het paradijs wordt weggeblazen. De Kairos klok herinnert aan die andere tijd dan de kloktijd, de tijd van het verwijlen, de rust, en ruimte voor scheppen. En er zijn organische vazen en potten die de schoonheid van natuurlijke en toevallige groei laten zien. Die takken en bladeren zie je ook terug in de fonkelende kandelaren. Ik kom er niet omheen om ook treurende urnen te maken. Inspiratie waren de "Pleurants" die op grafmonumenten om de dode wenen. Aanvankelijk maakte ik nog een vrij letterlijke verbeelding, die ik steeds meer abstraheerde. Maar er is ook vitaliteit, lijfelijke en sensualiteit. Klaterende fonteinen bruisen van levenslust en een sensuele hibiscus fontein vraagt wel heel veel aandacht.

Ik hoop dat je aan mijn werk kunt beleven dat het heerlijk was om in vrijheid mijn eigen mooie orde te scheppen. In dit atelier bestaat alleen mijn eigen wereld en wat ik maak verbaast me zelf soms ook, vaak positief maar het lukt soms ook niet helemaal. Hoewel ik toch ook steeds handiger word en verder doordring in de geheimen van keramiek. En, wie weet? neemt het speelse jullie ook even mee naar een andere realiteit.

Heel veel plezier daarmee en veel dank voor jullie komst en aandacht.